ספרי׳ — **אוצר החסידים** — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

היכל תשיעי
שער שלישי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

מכבוד קדושת

אדמו״ר מנחם מענדל

זצוקללה״ה נבג״מ זי״ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

וארא

(חלק כא שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים״
770 איסטערן פּאַרקוויי ברוקלין, נ.י.
שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת וארא, יט־כה טבת ה׳תשפ״ה (א)

Likkutei Sichot

Copyright © 2025
by
Kehot Publication Society
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וארא ב

א. אויף „ויאמר ה׳ אל משה בא אל פרעה ואמרת אליו גו׳ ואם מאן אתה לשלח הנה אנכי נוגף את כל גבולך בצפרדעים"[1], שטייט אין מדרש[2] „הה"ד[3] ויתרון ארץ בכל היא"[4], און דער מדרש ברענגט דעת ר׳ אחא ב"ר חנינא „אפילו דברים שאתה רואה אותן כאילו הן מיותרין בעולם כגון נחשים ועקרבים הן היו בכלל ברייתו של עולם, אמר להן הקב"ה לנביאים מה אתם סבורים אם אין אתם הולכים בשליחותי וכי אין לי שליח ויתרון ארץ בכל היא, אני עושה שליחותי אפילו ע"י נחש אפילו ע"י עקרב ואפילו ע"י צפרדע, תדע לך שכן, שאלולי הצרעה היאך הי׳ הקב"ה פורע מן האמוריים ואילולי הצפרדע היאך הי׳ פורע מן המצרים הה"ד הנה אנכי נוגף וגו׳".

דאַרף מען פאַרשטיין: ווי אַזוי זאָגט מען „אלולי הצפרדע היאך הי׳ פורע מן המצרים"? צפרדע איז דאָך געווען בלויז איינע פון די צען מכות?

בשלמא די צרעה, איז זי דאָך געווען די ערשטע פעולה צו פאַרטרייבן די אמוריים (כנענים), און אַן ענין וואָס האָט פון זיי פורע געווען בתוקף גדול, כמאמר רז"ל[5] „הצרעה לא עברה את הירדן", נאָר „היתה מכה אותם בעיניהם ומטילה בהם ארס והם מתים"[6].

מכת צפרדע איז אָבער ניט געווען די ערשטע מכה וואָס איז געקומען אויף מצרים; די ערשטע מכה איז געווען דם, און זי איז געווען אַ שווערערע און ערגערע מכה פאַר די מצריים[7], וואָרום אין דעם יאור ומימיו איז געווען תלוי ניט נאָר די שתיית המים כפשוטה, נאָר אויך די פרנסה וחיונה פון גאַנץ ארץ מצרים. נוסף לזה זיינען דאָך געווען נאָך אַנדערע אַכט מכות וואָס מיט זיי האָט דער אויבערשטער פורע געווען פון די מצריים; ביז צו דער לעצטער מכה וואָס ז׳ האָט געבראַכט יצי"מ — מכת בכורות, און שפּעטער די שלימות הפרעון איז געווען ביי קריעת ים סוף ווען „לא נשאר בהם עד אחד"[8].

היינט ווי זאָגט מען „אלולי הצפרדע היאך הי׳ פורע מן המצרים"?

אויך איז ניט מובן בעצם הענין: ווי איז בכלל שייך צו זאָגן כלפי דעם אויבערשטן „אלולי הצפרדע היאך הי׳ פורע מן המצרים" — ס׳איז דאָך „הרבה שלוחים למקום"[9], און „היפלא מה׳ דבר"[10] צו דורכפירן זיין רצון?

ב. פאַר דעם מאמר הנ"ל ברענגט זיך דאָרט אין מדרש „רבותינו אמרין מהו ויתרון ארץ בכל היא אפילו דברים שאתה רואה אותן כאילו הן מיותרין בעולם כגון זבובים ופרעושים ויתושין הן היו בכלל ברייתו של עולם כו׳".

ווי מען לערנט בפשטות דעם חילוק צווישן רבותינו אמרין מיט דעת ר׳ אחא,

1) פרשתנו ז, כו־כז.
2) שמו"ר רפ"י.
3) קהלת ה, ח.
4) וממשיך במדרש: „וכל המדרש כמו שכתוב בויקרא רבה ובזאת חקת התורה" — ראה הנסמן שם ובמפרשים.
5) ראה סוטה לו, א.
6) לשון רש"י משפטים כג, כח. וראה סוטה שם. רד"ק יהושע כד, יב.

7) ראה לקמן הערה 18, 50.
8) בשלח יד, כח.
9) ראה אגה"ק סכ"ה.
10) וירא יח, יד.

און די צוויטי פרטים אין דברי ר׳ אחא[11] גופא „אפילו דברים כו׳ מיותרין כו׳ אני עושה שליחותי כו׳״[12]:

„בכלל ברייתו של עולם״ מיינט צו זאָגן אַז ניט בלויז זיינען זיי באַשאַפן געוואָרן פון דעם אויבערשטן[13] און ניט געוואָרן פון זיך אַליין[14], נאָר אַז ס׳איז דאָ בבריאתם אַ תועלת פאַר דעם אדם. און אין דעם זאָגן רבותינו אַז אויך אַזעלכע זאַכן ווי זבובים פרעושים ויתושין, וואָס זעען אויס צו זיין מיותרין, זיינען זיי באמת צוליב אַ תועלת און זיינען אין כלל פון „כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה״[15], און ווי די גמרא ברענגט עניני תרופה וואָס מ׳האָט פון אַ זבוב ויתוש וכו׳.

און אויף דעם איז ר׳ אחא מוסיף, אַז אויך דברים וואָס זיינען מיותרין אין דעם זין[16], אַז זיי זיינען מזיקין, איז אויך אין זיי פאַראַן אַ תועלת פאַר דעם אדם דערמיט, וואָס כמה פעמים ווערט דער מענטש אויסגעהיט על ידם פון אַנדערע גרעסערע מזיקים[17].

דערנאָך איז ער מוסיף נאָך אַ גרעסערע תועלת אין דער בריאה פון די דברים המזיקים, אַז דער אויבערשטער פירט דורך זיין שליחות על ידם (אויף צו מעניש זיין רשעים).

לפי זה דאַרף מען אָבער פאַרשטיין:

א) וויבאַלד אַז דער (עיקר) חידוש פון ר״א איז אַז אויך מזיקין זיינען „בכלל ברייתו של עולם״ און אויך דורך זיי פירט אויס דער אויבערשטער זיין שליחות, איז פאַרוואָס איז ער (א) מוסיף אויך צפרדע, וואָס איז בכלל ניט קיין מזיק[18] (און געוויס ניט ווי נחשים ועקרבים), און נאָכמער (ב) דאָס קומט ווי אַ חידוש אויף נחשים ועקרבים[19] — „ואפילו ע״י צפרדע״[20], און (ג) די ראי׳ „תדע לך״ ברענגט ער דוקא בנוגע און פון (צרעה[21]) צפרדע, און ברענגט ניט קיין ראי׳ בנוגע און פון נחש ועקרב (ווי

11) כ״ה בשמו״ר לפנינו. אבל בב״ר (פ״י, ז) ממשיך בדעת רבנן „ובכל הקב״ה עושה שליחותו אפילו ע״י נחש אפילו ע״י יתוש אפילו ע״י צפרדע״ ותו לא. ובויק״ר (פכ״ב, ג) מאמר ר״א מתחיל „בכל הקב״ה עושה שליחותו אפילו ע״י נחש אפילו ע״י צפרדע ואפילו ע״י עקרב ואפילו ע״י יתוש״ ותו לא (ולפנ״ז איתא שם „אמר הקב״ה לנביאים״). ועד״ז הוא בקה״ר פ״ה, ח (ד).

בבמדב״ר (פי״ח, כב), ועד״ז בתנחומא ר״פ חקת — ליתא ב׳ דיעות ושם בעל המאמר, וז״ל שם: „ללמדך שבכל מקום (דבר) הקב״ה עושה שליחותו ולא ברא דבר אחד לבטלה פעמים שעושה שליחותן ע״י צפרדע (ופעמים ע״י יתוש) ופעמים ע״י צרעה ופעמים ע״י עקרב״. וראה ב״ר הוצאת תיאודור שם. לקמן הערה 19. ואכ״מ.

12) ראה יפ״ת (השלם) לב״ר שם. יפ״ת לויק״ר וקה״ר שם. רד״ל לשמו״ר שם. וראה פי׳ מהרז״ו שם. ועוד.

13) אולי י״ל הפי׳ ששולל ג״כ הבריאה, השורץ מן הפרי כמו תולעים של בשר וכתולעים שבתוך הקטנית (ראה שו״ע אדה״ז הל׳ שבת סי׳ שטז ס״כ. שו״ע יו״ד ספ״ד ס״ד ואילך).

14) ראה פי׳ תולדות נח לשמו״ר שם.

15) שבת עז, ב.

16) אבל ראה פי׳ תולדות נח שם. רד״ל שם.

17) ראה שבת שם: חמשה אימות הן כו׳.

18) כפי׳ הב׳ בראב״ע פרשתנו (ז, כז) בפי׳ צפרדע (וכותב ע״ז „והוא הנכון בעיני״).

19) וכן בא לבסוף בב״ר וקה״ר שם. בבמדב״ר ותנחומא שם באה צפרדע בתחלה. אבל נוסף ע״ז דשם נזכר רק זה ולא הובא בכלל ענין הא׳ (הן בדברי ר״א וכן רבנן שאף הן בכלל ברייתו של עולם), הרי שם הוא הקדמה להעובדות שמביא, שסיפור הא׳ הוא מעשה בעקרב א׳ כו׳ שזימן לו הקב״ה צפרדע כו׳.

20) ביפ״ת (השלם) שם וכן בב״ר וויק״ר שם „ואפילו ע״י צפרדע שאין דרכ׳ לישוך ולהזיק״. אבל באם קס״ד שהחידוש בדעת ר״א הוא שגם מזיקין נעשים שלוחים — הו״ל למנותם בסדר הפוך.

21) בפרש״י משפטים שם: מין שרץ העוף. וברבינו בחיי שם: כגון יתושים וצרעים וזבובים ודבורים.

עס ברענגט זיך אין אַנדערע מדרשים וואו עס ווערט געבראַכט דער מאמר פון ר״א[22].

ב) וואָס איז דער צד השוה פון שליחות הנביאים מיט דער שליחות שע״י נחש כו׳ וצפרדע? די שליחות דורך די מזיקים הנ״ל איז דאָך להפרע מן הרשעים; משא״כ די שליחות הנביאים איז דאָך (ניט להעניש כו׳, נאָר) צו אי־בערגעבן — גילה דברו[23] ע״י עבדיו הנביאים[24]. איז וואָס איז דער מיין פון „אמר להן הקב״ה לנביאים כו׳ אם אין אתם הולכים בשליחותי כו׳ אני עושה שליחותי אפילו ע״י נחש כו׳ ואפילו ע״י צפרדע״?

ג. וי״ל דעם ביאור בזה:

דער ענין המכות אויף פרעה ומצרים איז ניט געווען סתם אויף צו מעניש זיין זיי, נאָר כלשון הפסוק[25] „וידעו מצרים כי אני ה׳״ — עס זאָל נתגלה ווערן אלקות, בחי׳ הוי׳, אין מצרים; און דאָס איז גע־קומען דורך די מכות, ברעכן מצרים[26].

און היות אַז די קליפה פון פרעה ומצרים איז אויסגעטיילט פון אַנדערע קליפות, דעריבער איז דער (עיקר ה)פרעון פון די מצרים געקומען דורך צפרדע, כדלקמן.

ד. אין דער כפירה פון אומות העולם אין אלקותו ית׳ זיינען פאַראַן, בכללות, דריי מדריגות, זו למטה מזו[27]:

א) די וואָס זיינען כופר (בלויז) אין אחדותו ית׳[28], אָבער „קרו לי׳ אלהא דא־להייא״[29] — ווייל „יודעים ומשיגים״ אַז דער אויבערשטער איז „חיותם וקיומם״. ובמילא זיינען זיי ניט מורד אין דעם אויבערשטן, ווי בלעם האָט געזאָגט[30] „לא אוכל לעבור את פי ה׳״[31].

ב) די וואָס זיינען מודה במציאות ה׳, וואָס ער איז „אלהא דאלהייא״ — זיי זיינען אָבער כופר אין דעם אַז דער קיום והתהוות פון אַלע זאַכן איז אָפּהענגיק אין אויבערשטן, ווי פרעה האָט גע־זאָגט[32] „לי יאורי ואני עשיתני״ — ער האָט געטענה׳ט אַז ער האָט זיך אַליין געמאַכט.

[און די הודאה אַז דער אויבערשטער איז „אלהא דאלהייא״[33] איז נאָר אַז ס׳איז

22) וראה יפ״ת לשמו״ר שם.

23) ולכן נקרא נביא (ראה פרש״י פרשתנו ז, א. ועוד). וראה רמב״ם הל׳ יסוה״ת פ״ז ה״ז. תניא ח״ב ספ״ב. ועוד.

24) וראה עמוס ג, ז.

25) פרשתנו ז, ה. וראה בארוכה אברבנאל פרשתנו בהפסוקים ז, יד ואילך.

26) ראה תו״א פרשתנו נז, א. אוה״ת פרשתנו (שמות כרך ז) ע׳ ב׳תרו ואילך. ועוד.

27) ראה חלוקה באו״א (קצת) ספר הערכים־חב״ד ערך אוה״ע סי״א סק״א (וש״נ).

28) ראה תניא ספכ״ב (כח, א), פכ״ד (כט, סע״ב ואילך). ג׳ דרגות דלקמן מובנות גם מהמשך הביאור בדרוש תער השכירה (אוה״ת נ״ך ח״ב) פ״א (שם ע׳ תשסז ואילך) ופ״ח (ע׳ תשפ ואילך).

29) סוף מנחות.

30) בלק כב, יח.

31) תניא שם.

32) יחזקאל כט, ג. וראה שם ט. ובתניא ספכ״כ שם: וכמאמר יאור לי ואני עשיתני — הרכב ב׳ הפסוקים. וראה הערות ותיקונים שם.

33) כמפורש בתו״א ואוה״ת פרשתנו שם: „וכמאמר פרעה לי יאורי ואני עשיתני רק דקרו לי׳ אלהא דאלהייא״ (ועד״ז בלקו״ת שה״ש כ, רע״א. אוה״ת נ״ך שם).

ואין לזה סתירה ממ״ש בתניא שם: „אני ואפסי עוד וכמאמר יאור לי ואני עשיתני״, שזהו עוד יותר מסנחריב ועכ״פ (י״ל בדוחק) כסנחריב (אופן ג׳ דלקמן בפנים), וא״כ גם פרעה כפר ב„אלהא דאלהייא״* — כי „יאור לי ואני עשיתני״ יש

*) ואף שבתניא שם ממשיך „ולא כפירה בה׳ לגמרי כדאיתא בגמ׳ דקרו ליה אלהא דאלהייא״ — נראה ששם מחלק בין „עיקר ושרש ע״ז״ (דקרו לי׳

פאַראַן אַ כח וואָס איז העכער און שטאַרקער פון אים; אָבער זיין מציאות איז ניט תלוי׳ אין „אלהא דאלהייא״[34].

ג) די וואָס זיינען מכחיש לגמרי ר״ל די מציאות פון אלקות, ע״ד ווי סנחריב וואָס „חירף וגידף ביותר״, ער האָט מכחיש געווען אלקים חיים אַז „אינו אלהא דאלהייא״[35].

ה. פון די דריי אופנים, איז אע״פ אַז בחיצוניות ובגלוי איז דער דריטער אופן דער ערגסטער פון אַלע, ווייל כיחשו לגמרי באלקות — איז אָבער דאָ אויך אַ גרעון אין דעם אופן פון „לי יאורי ואני עשיתיני״ אפילו לגבי דעם דריטן אופן.

והביאור בזה:

אין דעם ערשטן אופן וואָס „קרו לי׳ אלהא דאלהייא״ — זיינען זיי דאָך משיג ווי דער אויבערשטער איז „חיותם וקיומם״ און דערפאַר זיינען זיי ניט עובר על רצונו ית׳; זיינען זיי דאָך מודה אַז ס׳איז דאָ די מציאות האלקות[36].

אפילו אין דעם דריטן אופן — איז מיט דעם גופא וואָס זיי זיינען מנגד ומכחיש מציאות ה׳, ווייזט עס, אַז ענין האלקות האָט זיי „אָנגערירט״, וואָס דעריבער זוכן זיי צו מנגד זיין אויף אלקות[37], און מכחיש זיין מציאות הא־ל. קומט אויס, אַז דורך זייער הכחשה והתנגדות גופא ווייס מען[38] אַז ס׳איז דאָ אַן ענין פון מציאות האלקות, וואָס דערלאַנגט ביז אין זייער אָרט, למטה מטה.

משא״כ פרעה וואָס זאָגט „לי יאורי ואני עשיתני״, ער טענה׳ט אַז „מציאותו מעצמותו״ — דורך אים ווערט כלל ניט

לפרש בכמה אופנים: א) „אני ואפסי עוד״, כבתניא שם — אבל לא זו היתה כוונת פרעה (שלכן לא כתב בתניא „כמאמר פרעה״, אף שכ״כ בתו״א ואוה״ת וארא שם. לקו״ת שה״ש שם. ובכ״מ). ב) „ואני עשיתני״ — גם את עצמי, ופשיטא את היאור, אבל לא ש„אני ואפסי עוד״. וזו היתה כוונת פרעה במאמרו, כבפנים [ולהעיר מפרש״י יחזקאל (שם, ג. ועד״ז בכמה מפרשים שם) „ואני עשיתני — בגבורתי ובחכמתי הגדלתי גדולתי וממשלתי״].

אבל להעיר מסה״מ תש״ד (ע׳ 91) „שאמר (פרעה) אני ואפסי עוד לי יאורי ואני עשיתני״ — (וראה אברבנאל פרשתנו שם דפרעה כחש גם במציאות הא־ל). וי״ל דאצל פרעה היו שינוים מזמן לזמן, וכמו שהיו חילוקים בהנהגתו עם בנ״י, אבל בכללות ועיקר מדריגתו הוא שאומר לי יאורי ואני עשיתני. ועצ״ע.

34) וכמשל שהובא בתער השכירה שם (ע׳ תשפא) מעבד המורד באדונו כו׳ דמ״מ יודע ומודה שהוא עבד והוא אדונו ומלכו רק שאינו חפץ להיות בביטול אליו, והרי העבד לא נולד מאדון זה כ״א מאיש ואשה אחרים אלא שמאיזה סיבה נעשה אדונו.

35) ד״ה תער השכירה שם. וראה גם דרמ״צ סב, ב.

אלהא דאלהייא) ל„ע״ז ממש״ (עד למדרי׳ הכי תחתונה) — „אני ואפסי עוד״.

ולכן: בענין „עיקר ושרש ע״ז״ כתב „ובזה מפרידים את עצמם מקדושתו של מקום ב״ה מאמר **שאין בטלים** לו ית׳״, אבל לפנ״ז מוסיף (ע״ז ש„אינה בטילה כלל לגבי קדושת הקב״ה״) „**ואדרבה מגבי׳** עצמה כנשר לומר **אני ואפסי עוד** כו׳ ולכן אמרו רז״ל **שגסות הרוח** שקולה **כע״ז ממש**״.

ולהעיר מהחילוק שבתניא פכ״ד בין „ס״א וקליפה זו הנק׳ ע״ז כו׳ (ש)היא אינה מלובשת בגוף החומרי ויודעת את רבונה ואינה מורדת בו כו׳ ואף שנק׳ ע״ז הא קרו לי׳ אלהא דאלהייא כו׳״, ל„האדם העובר על רצונו ית׳ (ש)הוא גרוע ופחות הרבה מאד מהס״א וקליפה הנקראת ע״ז ואלקים אחרים כו׳״.

---

36) והרי ב״נ אין מוזהרים על השיתוף (ראה רמ״א או״ח סקנ״ו. דרכי משה שם. סהמ״צ להצ״צ מצ׳ אחדות ה׳. וראה סה״מ באתי לגני ח״א ע׳ מו ואילך. סה״מ מלוקט ח״א ע׳ ל ואילך. וש״נ). אנציקלופדיא תלמודית ערך ב״נ ע׳ שנ.

37) להעיר מספר השיחות תורת שלום (ע׳ 10. וראה גם קונטרס התפלה פ״ח) במעלת נה״ב הנק׳ „שור״ להיותו נוגח ובועט בעניני קדושה על נה״ב הנק׳ „עז״. וראה לקו״ש ח״י ס״ע 11 ואילך בענין „מציאות החשך״ והעדר האור.

38) ואולי י״ל שזהו מצד הניצוצי קדושה שנמצאים בהם (ועד״ז בשאר קליפות), כי בחי׳ הקליפה מצ״ע נפרדת מאחדותו ית׳ ואינה בבחי׳ מציאות כלל שהן בבחי׳ העדר המציאות (המשך תער״ב ח״ב ע׳ תרפא. ובכ״מ. וראה לקו״ש ח״ה ע׳ 66 ואילך. חט״ז ע׳ 413 ואילך. ועוד).

דערמאָנט מציאות ה׳. וואָרום דאָס וואָס „קרו לי׳ אלהא דאלהייא״ האָט ניט צו טאָן מיט אים (כנ״ל); זיין מציאות איז אַ זאַך פאַר זיך – „אני עשיתני״, ער פילט זיך ווי אַ יש ודבר בפ״ע לגמרי, ובמילא, ווערט אין זיין מציאות גופא ניט אויס־געדריקט קיין שייכות (כולל אויך – ניט אַ שייכות בדרך שלילה) צו אלקות.

ו. ע״ד ומעין פון די דריי אופנים האמורים בנוגע אומות העולם בענין מציאות האלקות – געפינט מען אויך אין די נבראים שבעולם הזה:

ס׳איז דאָך „כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה״[15], און ווי ס׳איז פאַרשטאַנדיק אויך אין שכל הפשוט, אַז יעדע פעולה פון דעם אוי־בערשטן איז צוליב אַ תכלית ומטרה, און דער תכלית זעט זיך אָן אין יעדער זאַך וואָס ער האָט באַשאַפן; ובמכל שכן פון אַן אדם למטה, ביז אַז אַן אומן וואָס מאַכט אַ כלי, איז דער תכלית הכלי ומטרתו ניכר אין דער צורת הכלי[39].

דער תכלית פון כל הבריאה איז – „כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו״[40], עס זאָל מגלה זיין אלקות. און דאָס ווערט דורכדעם וואָס מ׳זעט אין די עניני הבריאה די תועלת וואָס יעדערער גיט צו אין דער בריאה – וואָס דאָס איז זייער תכלית ומטרה – דאָס איז מגלה אַז ס׳איז דאָ אַן אומן שעשאן, וואָס כחו ורצונו הערן זיך אָן אין דעם דבר הנפעל.

לפועל אָבער איז די בריאה באופן כזה (כדי עס זאָל זיין בחירה חפשית און עבודת האדם) אַז ניט אין יעדער זאַך איז ניכר מטרת בריאתו בגלוי[39]. בזה זיינען דאָ כמה סוגים אין דער בריאה:

רבותינו אמרין אַז „אפילו דברים שאתה רואה אותן כאילו[41] הם מיותרין בעולם כגון זבובים ופרעושים ויתושין״, וואָס לכאורה האָט מען פון זיי קיין תועלת ניט – איז „הן היו בכלל בריתו של עולם שנאמר[42] וירא אלקים את כל אשר עשה והנה טוב מאד״[43] – דאָס איז ניט לבטלה (ווי די גמרא ברענגט די פעולות פון די נבראים: ברא זבוב לצרעה כו׳), ובמילא זיינען אויך זיי נכלל אין „כל מה שברא הקב״ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו״ – על ידם ווערט נתגלה דער בורא.

אויף דעם איז ר״א מחדש, אַז אויך די ברואים וואָס ניט נאָר וואָס זיי ברענגען ניט קיין תועלת (לכאורה), נאָר בגלוי זיינען זיי דער היפך פון תועלת – דברים המזיקים – „כגון נחשים ועקרבים״ – איז אויך זיי זיינען „בכלל ברייתו של עולם״, ובמילא אין דעם כלל פון „כל מה שברא כו׳ לא בראו אלא לכבודו״. וואָרום דאָס גופא וואָס אין זיי איז דאָ אַ תוכן וואָס זאָגט עפּעס בענין זה, כאָטש אַ תוכן הפכי, ווייזט דאָס אַז זייער מציאות איז ניט אַ מציאות וואָס ווייס ניט פון מציאות המהווה, ווייס נאָר פון זיך אַליין, „כאן נמצא כאן הי׳״, נאָר ס׳איז דאָ אַ ידיעה וועגן אַ מהווה ופועל, וואָס קען אין זיי אַריינגעבן אָט־דעם תוכן – ושולל זה.

39) ראה הקדמת הרמב״ם לפיה״מ ד״ה אחר כן ראה להסתפק (דע כי הקדמונים חקרו כו׳). ולהעיר ממו״נ ח״ג פכ״ה.

40) אבות ספ״ו.

41) כ״ה בשמו״ר שם. ובויק״ר וקה״ר (ועד״ז בב״ר) ליתא תיבת „כאלו״.

42) בראשית א, לא.

43) במדרש לא נעתקו התיבות „והנה טוב מאד״. אבל כן מפרש בתולדות נח וביאור הרי״פ הכוונה במדרש. ובויק״ר וקה״ר שם הובא הכתוב „ויכולו״.

עפ״ז איז אויך פאַרשטאַנדיק וואָס ר׳ אחא זאָגט „אמר להם הקב״ה לנביאים מה אתם סבורים אם אין אתם הולכים בשליחותי וכי אין לי שליח, ויתרון ארץ בכל היא, אני עושה שליחותי אפילו ע״י נחש אפילו ע״י עקרב״: דערמיט קומט ער מדגיש זיין ווי אויך די נבראים המזיקים זיינען זיי נברא געוואָרן (ניט נאָר ניט לבטלה, נאָר) „לכבודו״ — אפילו דורך זיי ווערט נתגלה אלקות בעולם, ע״ד ומעין ווי עס ווערט נתגלה ע״י נביאים. וואָרום בשעת מ׳זעט אַז דורך אַ נחש או עקרב ווערט מען געראַטעוועט פון סכנה, ובפרט ווען דער נחש ועקרב קומט לענוש את הרשעים — ווערט נתגלה, אַז אויך אַ מציאות מיט אַ תוכן הפכי פון „תועלת״, פון ברייתו של הקב״ה וואָס איז „טוב מאד״[44], אויך די מציאות איז באשאַפן פון דעם אויבערשטן ביז אַז אין איר[45] איז דאָ טוב, ווייל זי איז נפעל געוואָרן דורך מקור הטוב — דאָס איז מגלה דעם כח הפועל.

ז. אויסגעטיילט פון ברואים הנ״ל איז צפרדע, וואָס מצד בריאתה זעט זיך ניט אין איר קיין שום תועלת. ס׳איז ניט קענטיק וואָס פאַר אַ תועלת קען דער מענטש האָבן פון איר; זי האָט אויך ניט קיין תכונה פון אַ דבר המזיק.

דאָס איז אַ ברי׳ וואָס האָט ניט קיין תוכן וואָס זאָל אַרויסברענגען אַז ס׳איז דאָ אַן אומן שעשאה, אָדער עכ״פ אַ ידיעה פון אַזאַ אפשריות.

און דאָס איז דער חידוש „ואפילו ע״י צפרדע״ און דער פירוש פון „אילולי הצפרדע היאך הי׳ פורע מן המצרים״:

ווי אַזוי איז נתגלה געוואָרן אַז אויך פרעה ומצרים — אַ מציאות וואָס איז ניט בלויז ניט מגלה די מציאות פון אלקות, נאָר זאָגט „לי יאורי ואני עשיתני״, מציאותו מעצמותו — זאָלן וויסן „כי אני ה׳״, און נאָך מער, אַז זייער קענען זאָגן אַז מציאותם מעצמותם קומט דאָס ווייל בשעת מעשה[46] האָבן זיי חיות וועלכע קומט (בהשתלשלות רבות) ממקור החיים, מעצמות וואָס „מציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזו עילה שקדמה לו ח״ו״[47] (בדוגמת המבואר בנוגע כללות התהוות היש)[48] —

איז דאָס נתגלה ע״י מכת צפרדע[49], וואָס צווישן בע״ח שבעוה״ז איז דאָס אַ מציאות וואָס אין איר איז ניט ניכר קיין תכלית (אפילו ניט ווי באַ יתושים כו׳) און בכלל ניט קיין תוכן אפילו של היזק[50] (ווי נחש ועקרב) וכנ״ל, „אין לו

44) להעיר מב״ר פ״ט, ט „טוב מאד זה מלאך המות״.

45) שזהו יותר מענין יתרון האור מן החושך, שהיתרון הוא בהאור.

46) אגה״ק סכ״ה (קלח, ב).

47) אגה״ק סי׳ כ.

48) ראה גם המשך תער״ב פע״ב. פרק שלג. ד״ה מצה זו תש״ז. ועוד.

49) משא״כ מכת ארבה שראוים למאכל אדם (שלכן לא נשאר ארבה אחד בכל גבול מצרים שלא יהנו מהם המצרים — ראה תנחומא פרשתנו יד. שמו״ר ספי״ג. רש״י בא י, יט).

וגם כנים, אף שלכאורה הם דבר מיותר לגמרי. אבל ה״ז מזיק (וחולי) [ראה תנחומא (ובאבער) בא ד. מדרש לק״ט פרשתנו ח, טו (ובמדרשים שהובאו בתו״ש שם, יב ואילך). ולהעיר מעירובין סה, א: קרצתן כינה. ובב״מ קז, ב: י״ג דברים נאמרו בפת שחרית כו׳. והורגת כנים שבבני מעים]. ולהעיר שמציאות כנים שבשערות היא כשיש שלימות גידול האדם שסימן לזה גדלו שערות (שנמשכים ממותרי מוחין) וצפרניים (יבמות פ, רע״ב). ומהפסולת של השערות באים הכינים (ראה ד״ה רבי בנאה כו׳ באוה״ת ח״ש קיט, ב ואילך. שם בהוספות לכרך ב׳ תמב, א ואילך).

50) וגם לפמ״ש במדרש (שמו״ר פ״י, ג. וראה שם ו. פט״ז, כז) ובתדבא״ר פ״ז (ח) ועוד — גודל ההיזק גם בגופם, הרי א) לא מפורש בפשש״מ

עילה וסיבה" צוליב וואָס עס זאָל זיין מציאותו,

ועי"י הצפרדעים וואָס זיינען געגאַנגען אין שליחות פון אויבערשטן [און נאָך מיט מער איבערגעגעבנקייט ווי די אַנ־דערע בע"ח אין די אַנדערע מכות, ווי דער מדרש[51] ברענגט אַראָפּ „מן הצפרדעים **נשאו חנני' מישאל ועזרי' ק"ו בעצמן וירדו לתוך כבשן האש"], איז געוואָרן דער „פורע מן המצרים". די מכת צפרדע האָט געבראָכן אויך די** ספּעציעלע **קליפה פון מצרים, „לי יאורי ואני עשיתני", און עס איז נתגלה גע־וואָרן „וידעו מצרים כי אני ה'", ס'האָט באַוויזן אַז דאָס קומט פון (שם) הוי'.**

(משיחות ש"פ וארא וש"פ בשלח תשמ"א)

במכת צפרדע ההיזק שלהם כמו בשאר המכות שמובן או גם מפורש בהכתובים הפורעניות שבהם. ב) עכ"פ אי"ז טבע ותכונת הצפרדע (לדעת הראב"ע הנ"ל הערה 18) כבשאר המכות, כ"א ענין (ונס?) מיוחד.

51) שמו"ר פ"י, ב. פסחים נג, א.